

Sygn. akt III Ca 1314/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Tomasz Pawlik

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2020 r. w Gliwicach na posiedzeniu niejawnym

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko A. P.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 28 maja 2019 r., sygn. akt I C 609/19

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w punkcie 2 o tyle, że zasądzoną w punkcie 1 kwotę wraz z odsetkami umownymi podwyższa do kwoty 3197,75 zł (trzy tysiące sto dziewięćdziesiąt siedem złotych siedemdziesiąt pięć groszy),**

b) **w punkcie 3 w ten sposób, że zasądza od pozwanej na rzecz powódki 1017 zł (tysiąc siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;**

2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki 550 zł (pięćset pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Tomasz Pawlik

Sygn. akt III Ca 1314/19

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej na rzecz powoda 1076,75 zł z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od 29.08.2018 r.. Jednocześnie oddalił powództwo w pozostałej części. Zasądził także od powoda na rzecz pozwanej 265,82 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W ustalonym stanie faktycznym, który nie był sporny, Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie dochodzone na podstawie wypełnionego przez powoda weksla in blanco wystawionego na zabezpieczenie umowy pożyczki udzielonej pozwanej jest jedynie w części zasadne. W związku ze zgłoszonymi przez pozwaną zarzutami ocenił zasadność roszczenia w świetle łączącej strony umowy pożyczki, przy uwzględnieniu, iż nie był sporny obowiązek zapłaty przez pozwaną, będącą konsumentką, sumy kapitału pożyczki (2 250 zł) oraz umownych odsetek kapitałowych od tej sumy. Wskazując regulację z art.385¹ k.p.c. nie znalazł podstaw do kwestionowania prawa powoda do pobrania kwoty 129 zł tytułem

opłaty przygotowawczej. W oparciu o wymieniony wcześniej przepis stwierdził jednak abuzywność postanowień umowy dotyczących wynagrodzenia prowizyjnego (1 512 zł) oraz opłaty za tzw. (...) w wysokości 600 zł. Zdaniem Sądu Rejonowego, naliczona prowizja za udzielenie kredytu była rażąco wysoka i nie stanowiła ekwiwalentu kosztów poniesionych przez pożyczkodawcę. Wynagrodzenie za zawarcie umowy zostało narzucone konsumentowi, stanowiąc dodatkowe źródło zarobkowania dla pożyczkodawcy. Strona powodowa w żaden sposób nie wykazała metody oraz zasadności naliczenia prowizji i wynagrodzenia za (...). Sąd pierwszej instancji przyznał jednocześnie, że wysokość wszystkich pozaodsetkowych kosztów pożyczki odpowiada regulacji art.36a ustawy o kredycie konsumenckim, stanął jednak na stanowisku, że wymieniony przepis określa maksymalną a nie powszechnie obowiązującą treść takich kosztów.

Zasądzona od pozwanej suma stanowiła różnicę pomiędzy należnymi -w ocenie Sądu pierwszej instancji- kwotami: kapitału pożyczki, odsetek umownych i opłaty przygotowawczej a uiszczoną przez pozwaną sumą 1 610 zł. O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art.100 zd.1 k.p.c. rozdzielając je stosunkowo, przy uwzględnieniu, że powód utrzymał się ze swoim roszczeniem w 33,68 %.

Od opisanego wyroku apelację wniósł powód. Skarżący zarzucił Sądowi Rejonowemu naruszenie art.385¹ k.c. w związku z art.36a ustawy o kredycie konsumenckim poprzez nieuprawnione uznanie, że zapisy umowne przyznające wynagrodzenie prowizyjne i wynagrodzenie za „Twój pakiet” są sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszają interes konsumenta oraz obciążają pozwaną ponad dopuszczalnie prawnie limity, przy jednoczesnym pominięciu przy wykładni umowy przepisów o limicie pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego.

W oparciu o ten zarzut apelujący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia powództwa o dalsze 2121,00 zł wraz z odsetkami i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje. Alternatywnie powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego. W odpowiedzi na apelację aprobowała stanowisko Sądu I instancji.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja okazała się w całości zasadna.

Ustalony w sprawie stan faktyczny był bezsporny, a zatem w sytuacji gdy sprawa rozpatrywana była w trybie uproszczonym wystarczające było odniesienie się do zastosowanych przez Sąd Rejonowy przepisów prawa materialnego.

W ustalonym stanie faktycznym nie ma wątpliwości, że łączna wysokość naliczonych przez powoda pozaodsetkowych kosztów pożyczki mieści się w limicie określonym w art.36a ust.1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim, co uwzględnia 30-miesięczny okres kredytowania. Koszty te nie przekraczają bowiem kwoty kapitału pożyczki. W tej sytuacji trafny był podniesiony przez skarżącego zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art.385¹ k.c.. Poza zakresem stosowania tego przepisu pozostają bowiem te postanowienia umowy, które jedynie odwzorowują treść przepisów prawa - choćby względnie wiążących - nie można bowiem wówczas uznać, że naruszają interesy konsumentów. Skoro zatem norma art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim ma charakter bezwzględnie obowiązujący a postanowienia umowy pożyczki w zakresie wyliczenia pozaodsetkowych kosztów kredytu stanowi jej odzwierciedlenie, to jasnym jest, że stosowanie art. 385¹ k.c. jest wyłączone. Stanowisko to jest zresztą odzwierciedleniem Dyrektywy 93/13/EWG, która stanowi, że warunki umowy odzwierciedlające obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze nie będą podlegały jej postanowieniom (por. F. Zoll „Prawo Bankowe, Komentarz”).

Ponadto przepisy art.36a ustawy o kredycie konsumenckim, będące przejawem zwalczania przez ustawodawcę stosowania wobec konsumentów nieuczciwych praktyk rynkowych oraz mające na celu zapobieganie lichwie,

stanowią pewien wzorzec postępowania dla przedsiębiorcy przy prowadzeniu działalności parabankowej. W sytuacji, gdy przedsiębiorca stosuje się przy wysokości stosowanych opłat za udzielenie pożyczki do określonych w nich limitów, nie może być mowy o rażącym naruszeniu interesu konsumenta, a tylko takie rażące naruszenie tego interesu może skutkować uznaniem poszczególnych postanowień umownych za niewiążące dla konsumenta na podstawie art.385¹ k.c.. Istotne jest przy tym, że przewidzianą przez ustawodawcę sankcją za przekroczenie limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego jest uznanie za nienależne jedynie świadczeń przekraczających ten limit. Zastosowana przez Sąd Rejonowy wykładnia art.36a ustawy o kredycie konsumenckim prowadziłaby zatem w praktyce do zastąpienia wprowadzonej przez ustawodawcę sankcji nienależności części świadczenia na sankcję kredytu darmowego.

Powyższe rozważania odpowiadają także jak się wydaje woli ustawodawcy.. Sięgając do uzasadnienia projektu zmian w ustawie o kredycie konsumenckim (druk sejmowy VII kadencji, Nr 3460, s 21) można stwierdzić, że limit całkowitego kosztu kredytu z wyłączeniem odsetek nie może przekroczyć 100% kwoty kredytu. Propozycja ta miała właśnie na celu ochronę interesów konsumentów. Dopiero przekroczenie powyższego limitu powoduje sankcję w postaci nienależnego świadczenia i po stronie kredytodawcy ex lege powstaje obowiązek ich zwrotu konsumentowi na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. (tak T. Czech "Limit pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego, artykuł Prawo Bankowe 2016/2/52-75).

Uwzględniając interes konsumenta nie można także pominąć słusznego interesu przedsiębiorcy, działającego w warunkach swobody działalności gospodarczej. Pożyczkodawca zawarł umowę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej nakierowanej na osiąganie zysku. Dla jego uzyskania konieczne jest przede wszystkim pokrycie kosztów działalności: wynajmu pomieszczeń, zatrudnienia pracowników, działań marketingowych, windykacyjnych, zużycia paliwa, amortyzacji samochodów służbowych, obsługi teleinformatycznej, ciężarów publicznoprawnych, zakupu koniecznego wyposażenia, materiałów biurowych, wysyłki korespondencji itp. Opłaty, marże i prowizje nie wiążą się zatem jedynie z obsługą i kosztami danego stosunku zobowiązaniowego, lecz - w stosownej części - wszelkich kosztów ponoszonych przez przedsiębiorcę i stanowią należne zryczałtowane wynagrodzenie za przeprowadzenie całego procesu, składającego się zarówno z czynności faktycznych, jak i prawnych, mających na celu udzielenie pożyczki. Nie bez znaczenia pozostaje również problematyka związana z niespłacalnością kredytów konsumenckich. W stosunku do instytucji pożyczkowych możliwość weryfikacji części informacji na temat potencjalnego pożyczkobiorcy jest ograniczona, a zatem towarzyszy tym instytucjom wyższe niż w przypadku banków ryzyko kredytowe, rozumiane jako zagrożenie niewywiązania się dłużnika ze zobowiązań powstałych na podstawie umowy pożyczki gotówkowej. Tym samym prowizja stanowi swego rodzaju element rekompensaty ryzyka ewentualnego braku spłaty zaciągniętej przez pożyczkobiorcę pożyczki.

Warto zauważyć, że nakładając w ustawie o kredycie konsumenckim na pożyczkodawcę szereg obowiązków, ustawodawca nie wprowadził wymogu specyfikowania, w jaki sposób wyliczona została pobrana prowizja, poprzez wyliczenie konkretnych kosztów, jakie ma pokryć, ryzyka, jakie ma zabezpieczyć, planowanego zysku. Gdyby taka intencja istniała, to ustawodawca nałożyłby na instytucje pożyczkowe obowiązek zawarcia takich informacji w formularzu informacyjnym. Obowiązek taki nie jest znany także w innych branżach. Trudno również wyobrazić sobie sytuację, iż każdorazowo każdy konsument, już po kupnie lub świadczeniu usługi, neguje wysokość wynagrodzenia lub cenę, która była mu wcześniej znana, poprzez żądanie wykazania i wyliczenia, co składało się na wynagrodzenie sprzedającego czy też zleceniobiorcy, jaką część stanowiły koszty związane z działalnością przedsiębiorcy, czy z daną usługą.

Odnosnie postanowień umowy obejmujących tzw. „Twój pakiet” to związane z uruchomieniem tych postanowień wynagrodzenie wchodzi niewątpliwie w skład pozaodsetkowych kosztów pożyczki. Do takich kosztów zalicza się bowiem także wynagrodzenie za usługi dodatkowe świadczone w związku z kredytem. Jak ustalono jednak już wcześniej, także z uwzględnieniem kosztów tej usługi dodatkowej pozaodsetkowe koszty mieszczą się w ustawowym limicie. Niezależnie od tego nie można nie zauważyć, że umowa dotycząca „Twojego pakietu” stanowiła umowę odrębną w stosunku do samej umowy pożyczki. Postanowienia tej umowy dodatkowej były sformułowane

jednoznacznie, a wynagrodzenie było świadczeniem głównym z tej umowy. Tym samym niedopuszczalne było badanie abuzywności postanowień głównych umowy o „Twój pakiet” poza uwzględnieniem wynikającego z niej wynagrodzenia przy limicie pozaodsetkowych kosztów (art.385¹ par.1 zdanie 2 k.c.).

Powyższe rozważania prowadzi do konkluzji, że postanowienie umowy pożyczki obejmujące pozaodsetkowe koszty kredytu było zgodne z ustawą o kredycie konsumenckim i wiązały strony umowy (tak m.in. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 sierpnia 2018 r., III Ca 686/18, Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 17 kwietnia 2019 r., sygn. akt I Ca 159/19, Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 27 września 2018 r. II Ca 1127/18, Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 24 października 2018 r., IV Ca 258/18, Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 26 lipca 2018 r., II Ca 171/18, Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 26 kwietnia 2018 r. I Ca 574/18 - orzeczenia opublikowane w Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych).

W następstwie powyższego Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego wyroku w sposób szczegółowo opisany w pkt. 1, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Powyższy stan rzecz implikował konieczność zmiany orzeczenia o kosztach procesu przed sądem I instancji. O kosztach tych orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 i art.108 § 1 k.p.c., co uwzględniało poniesioną przez powoda opłatę sądową oraz wynagrodzenie pełnomocnika-radcy prawnego wraz z opłatą od pełnomocnictwa ustalone przy zastosowaniu § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 i art.108 § 1 k.p.c., co uwzględniało poniesioną przez powoda opłatę od apelacji i wynagrodzenie pełnomocnika ustalone przy zastosowaniu § 2 pkt 3 i § 10 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

SSO Tomasz Pawlik